

VERSLAG DER HANDELINGEN

VAN DE

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

gedurende het zittingjaar 1890 - 1891.

1ste VERGADERING. — 16 SEPTEMBER 1890.

1ste VERGADERING.

VERGADERING VAN DINSDAG 16 SEPTEMBER 1890.

(GEOPEND DES NAMIDDAGS TE 2 UREN.)

Ingekomen: 1°. Koninklijke besluiten betreffende de benoeming van den Voorzitter en de beëdiging van de nieuw gekozen leden der Kamer; 2°. de geloofsbrieven enz. der nieuw gekozen leden; benoeming van twee Commissiën van onderzoek; verslagen uitgebracht door de Commissiën; toelating en eedsaflegging der leden. — Rede van den Voorzitter tot aanvaarding van het voorzitterschap. — Nog ingekomen: 3°. berichten van leden; 4°. missives van den directeur van het Kabinet des Konings; 5°. Regeeringsbescheiden; 6°. boekwerken; 7°. adressen; 8°. een afschrift van een adres; 9°. een geschrift. — Benoeming van de leden der Commissiën voor de verzoekschriften en van de stenographie. — Trekking van de afdeelingen. — Mededeeling van de benoeming van de voorzitters en de ondervoorzitters der afdeelingen en van den voorzitter der Commissie voor de verzoekschriften. — Benoeming van de leden der Huishoudelijke Commissie. — Verlof verleend aan den heer Wertheim tot het doen van vragen aan de Regeering over den politieken en maatschappelijken toestand in Suriname. — Scheiding der Kamer tot nadere bijeenroeping.

Voorzitter: de heer **Van Naamen van Eemnes**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 42 leden, te weten de heeren:

Blussé, Van Nagell van Ampsen, Pyls, Pijnappel, Van Alphen, Van der Breggen, Verheijen, Fransen van de Putte, Regout, Merkelbach, Insinger, Stork, Wertheim, Viruly, Six, Van Roijen, Thooft, Van Lier, Coenen, Donker, Van Swinderen, Kappeyne van de Coppello, Alberda van Ekenstein, Breuning, Bultman, Smitz, Vening Meinesz, Hengst, Vlieland Hein, Van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, De Bruyn, Prins, Van Nispen tot Pannerden, Nysingh, Welt, Van Akerlaken, Van Gennep, Blijdenstein, Van Welderen Rengers, Muller en Van Tienhoven,

en de heer Minister van Justitie.

De **Voorzitter** deelt mede dat zijn ingekomen:

1°. een Koninklijk besluit van 8 September jl., houdende benoeming van den heer mr. A. Van Naamen van Eemnes tot Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal gedurende de thans aanvangende zitting.

Dit besluit wordt voor kennisgeving aangenomen.

2°. de geloofsbrieven en verdere stukken van de nieuw benoemde leden der Kamer.

Deze stukken worden gesteld in handen van twee commissiën van onderzoek. Aan de eerste Commissie wordt opgedragen het onderzoek van de geloofsbrieven der leden gekozen in de provinciën Noordbrabant, Gelderland, Zuidholland en Utrecht, en aan de tweede dat van de leden verkozen in de provinciën Noordholland, Friesland, Overijssel en Limburg.

De **Voorzitter** benoemt tot leden van de eerste Commissie de heeren Van Swinderen, Regout en Van Nagell van Ampsen, en van de tweede Commissie de heeren Stork, Smitz en Alberda van Ekenstein, en noodigt hen uit zich onmiddellijk met het onderzoek bezig te houden.

De vergadering wordt geschorst, en daarna hervat.

De heer **Van Swinderen** brengt namens de eerste Commissie het volgend verslag uit:

Uwe Commissie, in wier handen zijn gesteld de geloofsbrieven van de heeren, ingevolge de periodieke aftreding bedoeld bij art. 91 der Grondwet verkozen door de Provinciale Staten van Noordbrabant, Gelderland, Zuidholland en Utrecht, heeft de eer het volgende verslag uit te brengen:

De Staten van Noordbrabant hebben verkozen de heeren mr. J. B. Hengst en mr. J. G. De Bruyn.

De heer Hengst heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 57 van de 59 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 22sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Noordbrabant voor 1890, waarop onder n°. 113 voorkomt mr. Jan Baptist Hengst, geboren den 23sten Juni 1817;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 28 Augustus 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekking bekleedt dan die van plaatsvervangend kantonrechter te Boxmeer en lid van het college van regenten van het huis van bewaring aldaar.

De heer De Bruyn heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 57 van de 59 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 27sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Zuidholland voor 1890, waarop onder n°. 50 voorkomt mr. Jacobus Gerardus De Bruyn, geboren den 11den Februari 1825;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 2 September 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene openbare betrekkingen bekleedt.

De Staten van Gelderland hebben verkozen de heeren mr. W. C. baron van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen en jhr. F. X. J. Van Nispen tot Panneerden.

De heer Van Pallandt van Neerijnen heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 43 van de 59 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 28sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Gelderland voor 1890, waarop onder n°. 200 voorkomt mr. Willem Constantijn baron Van Pallandt, geboren den 12den October 1836;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 25 Augustus 1890 afgegeven verklaring, dat hij de volgende openbare betrekkingen bekleedt: dijkgraaf van het polderdistrict den Tielerswaard en wethouder van de gemeente Waardenburg.

De heer Van Nispen tot Panneerden heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 33 van de 59 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 28sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Gelderland voor 1890, waarop onder n°. 179 voorkomt jhr. Frans Xavierus Jacobus Van Nispen tot Panneerden, geboren den 25sten Juli 1830;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 12 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekkingen bekleedt dan die van lid van den raad der gemeente Zutphen en ambtenaar van den burgerlijken stand aldaar.

De Staten van Zuidholland hebben verkozen de heeren Hendrik Muller Szn., mr. S. A. Vening Meinesz, mr. J. Van Gennep en mr. B. M. Vlieland Hein.

De heer Muller heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 47 van de 76 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 27sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Zuidholland voor 1890, waarop onder n°. 299 voorkomt Hendrik Muller Szn., geboren den 24 Juli 1819;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 5 September 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene openbare betrekkingen bekleedt.

De heer Vening Meinesz heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 47 van de 78 stemmen, zijnde er een stem meer uitgebracht dan er leden aanwezig waren, hetgeen evenwel op de verkiezing geen invloed kon hebben;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 27sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Zuidholland voor 1890, waarop onder n°. 285 voorkomt mr. Sjoerd Anne Vening Meinesz, geboren den 20sten Februari 1833;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 30 Augustus 1890 afgegeven verklaring, dat door hem de openbare betrekking wordt bekleed van burgemeester der gemeente Rotterdam.

De heer Van Gennep heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 45 van de 77 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 27sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Zuidholland voor 1890, waarop onder n°. 108 voorkomt mr. Jan Van Gennep, geboren den 14den Februari 1830;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 10 September 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekking bekleedt dan die van lid van den gemeenteraad te Rotterdam.

De heer Vlieland Hein heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 48 van de 77 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 27sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Zuidholland voor 1890, waarop onder n°. 485 voorkomt mr. Benjamin Marius Vlieland Hein, geboren den 2den December 1838;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 16 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat door hem geene andere openbare betrekking wordt bekleed dan die van rechter-plaatsvervanger in de rechtbank te 's Gravenhage en van procureur.

De Staten van Utrecht hebben verkozen den heer mr. R. Melvil baron Van Lynden.

De heer Melvil van Lynden heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 28 van de 37 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 29sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Utrecht voor 1890, waarop onder n°. 77 voorkomt mr. Robert Melvil baron Van Lynden, geboren den 6den Maart 1843;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 12 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij de volgende openbare betrekkingen bekleedt: rechter in de arrondissementsrechtbank te Utrecht; hoogheemraad van den Lekdijk Bovendaams; voorzitter van het waterschap Driebergen; lid van den Raad der gemeente Utrecht, en kerkvoogd der Nederduitsche Hervormde gemeente te Utrecht.

1ste VERGADERING. — 16 SEPTEMBER 1890.

Verslagen over geloofsbrieven uitgebracht.

Op grond van het medegedeelde heeft Uwe Commissie de eer voor te stellen de genoemde heeren, die tot leden der Eerste Kamer gekozen zijn, als zoodanig toe te laten, zoodra zal zijn gebleken, dat de bij art. 87 juncto art. 91 der Grondwet voorgeschreven eeden (beloften en verklaring) door hen zijn afgelegd.

De heer **Stork** brengt namens de tweede Commissie het volgend verslag uit:

Uwe Commissie, in wier handen zijn gesteld de geloofsbrieven van de heeren, ingevolge de periodieke aftreding bedoeld bij art. 91 der Grondwet verkozen door de Provinciale Staten van Noordholland, Friesland, Overijssel, Groningen, Drenthe en Limburg, heeft de eer het volgende verslag uit te brengen:

De Staten van Noordholland hebben verkozen de heeren jhr. mr. D. Van Akerlaken, mr. G. Van Tienhoven en J. Prins.

De heer Van Akerlaken heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 42 van de 56 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 28sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Noordholland voor 1890, waarop onder n°. 1 voorkomt jhr. mr. Dirk van Akerlaken, geboren den 18 December 1815;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van September 1890 afgegeven verklaring, dat hij de volgende openbare betrekkingen bekleedt: dijkgraaf van Drachterland, hoogheemraad van den Hondsbossche, wethouder der gemeente Hoorn, president van het College van regenten over de Rijkswerkinrichting te Hoorn.

De heer Van Tienhoven heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 56 van de 64 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 28sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Noordholland voor 1890, waarop onder n°. 391 voorkomt mr. Gijsbert van Tienhoven, geboren den 12 Februari 1841;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 29 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij de volgende openbare betrekkingen bekleedt: Burgemeester van Amsterdam; president-curator van de Universiteit van Amsterdam; lid der commissie van toezicht op de Rijksacademie van beeldende kunsten; voorzitter van gecommiteerden tot de directie der wegen en vaarten tusschen de zes Noordhollandsche steden; lid van het bestuur van den Houtrakpolder en van de Noordveenderij in den Middenpolder; voorzitter van commissarissen van het zand- en jaagpad tusschen Amsterdam en Weesp.

De heer Prins heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 54 van de 66 stemmen, zijnde één meer dan het aantal aanwezige leden, hetgeen evenwel op de verkiezing geen invloed kon hebben;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 28sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Noordholland voor 1890, waarop onder n°. 306 voorkomt Jan Prins, geboren den 10den Juni 1827;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 26 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene openbare betrekkingen bekleedt.

De Staten van Friesland hebben verkozen den heer mr. W. J. Van Welderen baron Rengers.

De heer Van Welderen Rengers heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is gekozen met 28 van de 44 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 22sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Friesland voor 1890, waarop onder n°. 144 voorkomt mr. Wilco Julius Van Welderen baron Rengers, geboren den 14den November 1835;

3°. eene door hem zelfden afgegeven verklaring, dat hij de volgende openbare betrekkingen bekleedt: volmacht in het zeedijksbestuur van Ferwerderadeel; lid van het dagelijksch bestuur van het waterschap de Lemstersluis, en lid van het bestuur der Lemsterpolders.

De Staten van Overijssel hebben verkozen den heer A. J. Blijdenstein.

De heer Blijdenstein heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is verkozen met 25 van de 42 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 17den Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Overijssel voor 1890, waarop onder n°. 11 voorkomt Albert Jan Blijdenstein, geboren den 15den Maart 1829;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 30 Augustus 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekking bekleedt dan die van voorzitter van de kamer van koophandel en fabrieken te Enschedé.

De Staten van Groningen hebben verkozen den heer D. K. Welt.

De heer Welt heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is verkozen met 35 van de 45 stemmen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 17den Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Groningen voor 1890, waarop onder n°. 152 voorkomt Derk Knol Welt, geboren den 11den October 1835;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 28 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekking bekleedt dan die van lid van het bestuur van het »Fonds voor den landbouw in de provincie Groningen'', welk lidmaatschap niet bezoldigd wordt en van welk fonds geene rekenschap aan de Rijksregeering wordt gedaan.

De Staten van Drenthe hebben verkozen den heer mr. A. E. J. Nijsingh.

De heer Nijsingh heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming met 30 van de 33 stemmen is verkozen;

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 23sten Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Drenthe voor 1890, waarop onder n°. 46 voorkomt mr. Anthonie Ewoud Jan Nijsingh, geboren den 11den April 1833;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 19 Juli 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekkingen bekleedt dan die van kantonrechter te Meppel en lid van den raad der gemeente Meppel.

De Staten van Limburg hebben verkozen den heer L. H. A. Magnée.

De heer Magnée heeft overgelegd:

1°. een uittreksel uit de notulen der Staten-vergadering van 8 Juli 1890, waaruit blijkt dat hij bij eerste stemming is verkozen met 33 van de 43 stemmen;

1ste VERGADERING. — 16 SEPTEMBER 1890;

Mededeeling van ingekomen stukken.

2°. een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, uit de den 16den Mei 1890 gesloten lijst der hoogstaangeslagenen in de provincie Limburg voor 1890, waarop onder n°. 78 voorkomt Leo Hyacinthus Amandus Magnée, geboren den 11den Maart 1840;

3°. eene door hem zelfden onder dagteekening van 27 Augustus 1890 afgegeven verklaring, dat hij geene andere openbare betrekking bekleedt dan die van burgemeester der gemeente Horn.

Op grond van het medegedeelde heeft uwe Commissie de eer voor te stellen de genoemde heeren, die tot leden der Eerste Kamer gekozen zijn, als zoodanig toe te laten, zoodra zal gebleken zijn, dat de bij art. 87 juncto art. 91 der Grondwet voorgeschreven eeden (beloften en verklaring) door hen zijn afgelegd.

De Kamer vereenigt zich achtereenvolgens met de voorgestelde conclusiën.

De **Voorzitter** deelt verder mede dat is ingekomen een Koninklijk besluit van 13 September jl., waarbij de Voorzitter gemachtigd wordt de bij de Grondwet gevoerde eeden (beloften en verklaringen) van de nieuw benoemde leden af te nemen.

Dit besluit wordt voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik verzoek den heer griffier de leden, die zich in het gebouw der Kamer bevinden, binnen te leiden. Afwezig zijn de heeren Melvil van Lynden en Magnée.

De eeden worden afgelegd door de heeren:

Hengst, De Bruyn, Merkelbach, Van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Van Nispen tot Pannerden, Vening Meinesz, Vlieland Hein, Van Akerlaken, Van Tienhoven, Van Welderen Rengers, Welt en Nysingh;

de beloften en verklaring door de heeren:

Muller, Van Gennep, Prins en Blijdenstein.

De **Voorzitter**: Ik wensch den heeren geluk met hunne benoeming en verzoek hen zitting te nemen.

De **Voorzitter**: Mijne Heeren! Het zeer gewaardeerd vertrouwen van onzen geëerbiedigden Koning heeft mij opnieuw aangewezen deze plaats in te nemen. Ik doe dit thans met minder schroom dan vroeger, omdat uwe medewerking en welwillendheid mij tot dusverre in bijzondere mate is ten deel gevallen en ik mij verzekerd houd, dat die evenzeer gewenschte als noodige verhouding ook in het vervolg tusschen ons zal voortduren.

Door menige belangrijke beslissing heeft deze Kamer ook in het afgelopen zittingjaar getoond, dat zij zich van hare gewichtige maar bijzondere roeping volkomen bewust is.

Zoo voortgaande mogen wij ons vleien, dat Gods zegen op onzen arbeid zal rusten en wij alzoo het welzijn van ons dierbaar vaderland zullen bevorderen.

Ik verklaar het voorzitterschap (van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te aanvaarden.

De **Voorzitter** deelt nog mede dat zijn ingekomen:

3°. berichten van de heeren Moolenburgh en Magnée, dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen, de eerste wegens ambtsbezigheden, de tweede door ongesteldheid.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

4°. zeven en veertig missives van den directeur van het Kabinet des Konings, houdende mededeeling van de bekrachtiging door Zijne Majesteit van even zoovele ontwerpen van wet door de Eerste Kamer aangenomen in hare vergaderingen van 27 Juni, 14, 15, 16 en 17 Juli jl.

Deze missives worden voor kennisgeving aangenomen.

5°. de volgende Regeeringsbescheiden:

van het Departement van Buitenlandsche Zaken: eene nota betreffende de mededeeling van de gegevens verkregen bij de algemeene volksstellingen;

van het Departement van Binnenlandsche Zaken: de verslagen betreffende den toestand der provinciën over 1889, door Gedeputeerde Staten uitgebracht ter voldoening aan art. 162 der provinciale wet;

van het Departement van Financiën: de Statistiek van het Koninkrijk der Nederlanden. Bescheiden betreffende de geldmiddelen; vijftiende stuk;

het Verslag van den toestand der visscherijen op de Schelde en Zeeuwsche Stroomen over 1889;

de Statistiek van den in-, uit- en doorvoer van het Koninkrijk over 1889;

van het Departement van Oorlog:

het Verslag der inspectie van de Koninklijke Militaire Academie in 1890;

de 2de aflevering van het XXIste deel der Verslagen, rapporten en memoriën omtrent militaire onderwerpen;

Korte aantekeningen betreffende de regeling van den dienstplicht in verschillende Europeesche Staten, verzameld bij de VIIIste afdeling van het Departement van Oorlog;

de Overzichtskaart, aangevende de verdeeling van het Rijk in recruteeringsdistricten;

de 3de aflevering van het XXIste deel der Verslagen, rapporten en memoriën omtrent militaire onderwerpen;

het Verslag van de Commissie betreffende het onderzoek omtrent de vraag, of en in hoever, door den aanleg van het inundatiekanaal uit de Waal beneden Tiel naar de Linge, de aangrenzende landerijen schade zullen onder vinden voor het geval, dat door dien aanleg meer kwelwater op deze landerijen mocht worden gebracht:

het Algemeen Verslag betreffende de voltooiing van het vestingstelsel;

van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid:

de Statistiek van de scheepvaartbeweging 1889;

de nieuwe uitgave van de Postkaart van Nederland;

de Waterstaatskaart Roermond 2;

het Verslag landbouw-enquête;

het 1ste gedeelte Scheepvaartstatistiek;

het 2de gedeelte Scheepvaartstatistiek;

van het Departement van Koloniën:

de Statistiek van den handel, de scheepvaart en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië over het jaar 1888;

het Koloniaal Verslag van 1890 (hoofdstukken A—K van het Oost-Indisch verslag, zoomede de verslagen betreffende Suriname en Curaçao).

Deze stukken zullen worden nedergelegd ter griffie of geplaatst in de boekery der Kamer; de missives waarbij zij zijn ingezonden worden aangenomen voor kennisgeving.

6°. de volgende boekwerken:

Verslag van de aanwinsten der Koninklijke bibliotheek gedurende 1889;

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XI. 1888;

Verslag van den toestand der provincie Groningen over 1889;

1ste VERGADERING. — 16 SEPTEMBER 1890.

Trekking der afdeelingen.

Verslag van de vereeniging ter bevordering van de Nederlandsche visscherij over 1889;

Mededeelingen en berichten van het Nederlandsche Landbouw-Comité 1889/1890;

Mittheilungen der Internationalen kriminalistischen Vereinigung. Erster Jahrgang 2 ü 3. Zweite Jahrgang 1.;

Berichten en mededeelingen der Vereeniging voor Lijkverbranding. 15de jaargang 1890, n°. 3.

De opheffing van het monopolie en de vervanging van de gedwongen koffiecultuur op Java door eene Staatscultuur in vrijen arbeid, door A. Theo André. (Overdruk uit »*De Indische Mercur*» van 30 Aug. 1890) (van den schrijver);

Beoordeeling door jhr. mr. J. K. N. Quarles van Ufford van het Academisch proefschrift van H. G. Nederburgh: »Eenige beschouwingen over transportatie en relegatie vooral in verband met kolonisatie». (Overdruk uit »*Themis*», 51ste deel, 3de stuk, 1890); (van den schrijver);

De Zilverwet der Vereenigde Staten en het Bimetallisme, door G. M. B. (Overgedrukt uit de »*Economist*».)

Kaart van het Noordzeekanaal en de haven van Amsterdam.

Deze boekwerken zullen worden geplaatst in de boekery der Kamer.

7°. de volgende adressen:

een van de Provinciale Staten van Friesland naar aanleiding van het ontwerp van wet tot bekrachtiging van den onderhandschen verkoop aan de Leeuwarder Waterleidingmaatschappij van de niet voor de scheepvaart benodigde deelen van het Pikmeer en de Ee onder Grouw, gemeente Idaarderadeel;

een van Ph. van Roesgen von Floss te Rotterdam, daarbij verzoekende dat de Regeering worde gewezen op baren plicht, hem gelegenheid te geven zich te verdedigen tegen de in het openbaar tegen hem gerichte onteerende aantijgingen.

Deze adressen zullen worden gesteld in handen van de Commissie voor de verzoekschriften.

8°. een afschrift van een adres aan Z. M. den Koning betreffende het reddingswezen langs de Nederlandsche kusten;

Dit stuk zal worden nedergeleegd ter griffie.

9°. een geschrift van Van Akerlaken Witz.

Omtrent dit stuk wordt overgegaan tot de orde van den dag.

De **Voorzitter**: Ik heb de eer te benoemen tot leden van de Commissie voor de Verzoekschriften de heeren Thooft, Van Gennep, Van Nispen tot Pannerden, Van Alphen en Merkelbach; en tot leden van de gemengde Commissie voor de Stenographie, de heeren Blussé, Vening Meinesz en Pijnappel.

Aanstands zullen wij overgaan tot de benoeming van leden der Huishoudelijke Commissie.

Tot mijn leedwezen moet ik aan de heeren mededeelen, dat ons geacht medelid de heer Huydecoper van Maarsseveen door zijn voortdurenden ziekelijken toestand niet alleen verhinderd is vooreerst de vergaderingen dezer Kamer bij te wonen, maar ook verzocht heeft niet meer in aanmerking te komen voor het lidmaatschap der Huishoudelijke Commissie, dat hij gedurende zoo vele jaren met ijver en zorg heeft bekleed.

De Kamer gaat over tot de *trekking der afdeelingen*.

De uitslag daarvan is, dat zullen behooren:

tot de *eerste afdeeling*, de heeren De Bruyn, Merckelbach, Van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Van Zuylen van Nyevelt, Viruly, Pijnappel, Moolenburgh, Van Welderen Rengers, Breuning en Stork;

tot de *tweede afdeeling*, de heeren Smitz, Thooft, Muller, Vlieland Hein, Six, Van Nispen, Van Swinderen, Blijdenstein en Van Lier;

tot de *derde afdeeling*, de heeren Hengst, Smits van Oijen, Van Nagell van Ampsen, Van Gennep, Fransen van de Putte, Van Tienhoven, Wertheim, Bultman, Van Eysinga en Nijsingh;

tot de *vierde afdeeling*, de heeren Verheijen, Van Nispen tot Pannerden, Van der Breggen, Van Alphen, Prins, Donker, Insinger, Welt en Regout;

tot de *vijfde afdeeling*, de heeren Coenen, Vening Meinesz, Blussé, Huydecoper van Maarsseveen, Van Akerlaken, Kappeyne van de Coppello, Van Roijen, Alberda van Ekenstein en Pyls.

De vergadering wordt geschorst en daarna hervat:

De **Voorzitter** deelt mede:

1°. dat door de afdeelingen gekozen zijn: tot voorzitters de heeren Viruly, Six, Fransen van de Putte, Insinger en Van Akerlaken;

tot ondervoorzitters, de heeren: Pijnappel, Thooft, Van Tienhoven, Verheijen en Blussé;

2°. dat de Commissie voor de Verzoekschriften tot haren voorzitter heeft gekozen den heer Thooft.

De Kamer gaat over tot het verkiezen van twee leden voor de Huishoudelijke Commissie.

De **Voorzitter**: Ik heb de eer tot stemopnemers te benoemen de heeren Breuning, Van Tienhoven, Donker en Vlieland Hein.

Bij de eerste stemming, waaraan 35 leden deelnemen, verkrijgt de heer Viruly 34 stemmen, terwijl één blanco briefje in de bus wordt gevonden.

De heer **Viruly** is alzoo benoemd tot lid der Huishoudelijke Commissie.

Bij de tweede stemming, waaraan 36 leden deelnemen, bekomen: de heer Six 31 stemmen, de heer De Bruyn 2, de heeren Smitz en Fransen van de Putte ieder 1 stem, terwijl één blanco briefje in de bus wordt gevonden.

De heer **Six** is alzoo benoemd tot lid der Huishoudelijke Commissie.

De **Voorzitter**: Ik heb de eer de heeren stemopnemers te bedanken voor de door hen verrichte taak.

Ik geef het woord aan den heer Wertheim, die het gevraagd heeft.

De heer **Wertheim**: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de eer aan de Kamer verlof te vragen om op een door haar te bepalen dag aan de Regeering twee vragen te stellen van den volgende inhoud:

I. Wat is der Regeering bekend omtrent de spanning die blijft heerschen in de kolonie Suriname: op politiek gebied in de verhoudingen tusschen den Gouverneur en de Koloniale Staten, op maatschappelijk gebied tusschen de verschillende klassen der bevolking onderling?

II. Mochten de officieuze ongunstige berichten door dagbladen en particulieren medegedeeld juist zijn, wat geschiedt door de Regeering om aan den alsdan ondragelijken toestand een einde te maken?

Op voorstel des **Voorzitters** wordt den heer Wertheim het gevraagde verlof verleend.

Niets meer aan de orde zijnde wordt de Kamer tot nadere bijeenroeping gescheiden.

